

Näringsutskottets betänkande

1981/82:50

över proposition 1981/82:148 om åtgärder för tekoindustrin m. m.,
del av proposition 1981/82:100 samt motioner

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1981/82:148 om åtgärder för tekoindustrin m. m. med undantag av bilaga 2 (arbetsmarknadsdepartementet), vilken har hänvisats till arbetsmarknadsutskottet och behandlas i dess betänkande AU 1981/82:25.

dels proposition 1981/82:100 bilaga 17 (industridepartementet) punkt B 7, Branschfrämjande åtgärder,

dels sex motioner som har väckts med anledning av proposition 1981/82:148.

dels sex motioner från allmänna motionstiden, av vilka fyra rör tekoindustrin och två rör branschfrämjande åtgärder och lån för rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin.

Propositionerna i berörda delar och motionerna redovisas i det följande (s. 2.f).

Representanter för Textilrådet och Konfektionsindustriföreningen och för Svenska tekoindustriföreningen har inför utskottet lämnat upplysningar om tekoindustrin. Företrädare för textilimporthandeln har lämnat upplysningar vid ett särskilt möte med utskottets ledamöter.

I anslutning till behandlingen av frågan om branschfrämjande åtgärder har upplysningar lämnats av representanter för Svenska gjuteriföreningen och Svenska metallindustriarbetareförbundet.

Skrivelser har inkommit från Sveriges textil- och konfektionsindustriförbund, Textilrådet och Konfektionsindustriföreningen (gemensamt), från de båda sistnämnda organisationerna (gemensamt), från Sveriges textilhandlareförbund och Sveriges köpmannaförbund (gemensamt), från Damella AB och från Svenska form- och pressverktygsföreningen.

Försvarsutskottet har avgivit yttrande (FöU 1981/82:3 y) i ärendet (*bilaga*, s. 34).

Proposition 1981/82:148**Förslag**

I bilaga 1 till proposition 1981/82:148 föreslås att riksdagen

1. dels antar förslag till lag om ursprungsmärkning av kläder,
2. dels godkänner vad föredragande statsrådet har förordat om inriktning-
en av de fortsatta statliga åtgärderna på teko-, lädersko- och gummistövel-
områdena,
3. dels till elfte huvudtitelns tilläggsanslag C 1. Kommerskollegium för
budgetåret 1982/83 anvisar ett tilläggsanslag av 200 000 kr.

I bilaga 3 till proposition 1981/82:148 föreslås att riksdagen godkänner den
ändring i riktlinjerna för branschfrämjande åtgärder som föredragande
statsrådet har förordat.

Vidare föreslås här under angivna punkter:

B 7. Branschfrämjande åtgärder (s. 102)

att riksdagen till B 7. Branschfrämjande åtgärder på tillägsbudget III till
statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av
5 000 000 kr.

**B 19. Lån till rationaliseringsinvesteringar inom kon-
fektionsindustrin (s. 102)**

att riksdagen till B 19. Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfek-
tionsindustrin på tillägsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82
anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

Huvudsakligt innehåll

I de avsnitt av proposition 1981/82:148 som behandlas här lämnas förslag
om inriktning av de fortsatta statliga åtgärderna på tekoområdet. En ökad
satsning på effektivitetshöjande åtgärder förordas. I detta syfte föreslås
ytterligare 15 milj. kr. för branschfrämjande åtgärder och rationaliserings-
lån.

Förslag lämnas till lag om ursprungsmärkning av kläder. Enligt denna lag
får regeringen bemyndigande att meddela föreskrifter om obligatorisk
ursprungsmärkning av kläder som tillhandahålls yrkesmässigt. Åtgärder
föreslås för att åstadkomma en förbättrad kontroll av befintliga importbe-
gränsningar från lägrisländer. Vidare behandlas vissa frågor rörande
skinnkonfektions-, lädersko- och gummistövelindustrierna.

En viss effektivisering av den statliga samordnings- och samrådsorganisa-
tionen inom tekoområdet föreslås.

Lagförslaget finns på s. 92 i propositionen.

Proposition 1981/82:100

I proposition 1981/82:100 bilaga 17 (industridepartementet) föreslås att riksdagen till Branschfrämjande åtgärder för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 54 085 000 kr.

Motionerna

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1981/82:148* är

1981/82:2324 av Erik Hovhammar m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen [som sin mening] ger regeringen till känna vad som i motionen anförts i anledning av regeringens proposition angående tekopolitiken för budgetåret 1982/83,

1981/82:2325 av Olle Karlsson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till skinnkonfektions- och garveriindustrin,

1981/82:2326 av Hans Nyhage (m) och Arne Svensson (m), vari, såvitt här är i fråga, hemställs att riksdagen beslutar

4. att ursprungsmärkning av kläder skall ske enligt den s. k. gränsmodellen,

5. att ursprungsmärkningen skall omfatta alla kläder likformigt i enlighet med vad som anges i motionen,

6. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en övergång till ett system med globalkontingenter för importen av tekovaror från lågprisländerna,

7. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om skärpta bestämmelser för hemtagningssystemet,

1981/82:2327 av Gunnar Oskarson (m), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder så att försörjningsberedskapen inom teko säkerställs i ett avspärrningsläge,

2. begär att regeringen skyndsamt bedriver i propositionen aviserade studier om övergång till ett globalarrangemang,

1981/82:2328 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande målet för tekopolitiken,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande omfattningen av systemet för ursprungsmärkning av kläder,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande utförandet av ursprungsmärkning av kläder,

6. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande Eisers situation.

1981/82:2329 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen hemställer om att organisera ett statligt tekokombinat på sätt som anförts i motionen.

2. hos regeringen begär förslag till kvalitetskrav för tekoimport i enlighet med riktlinjerna i motionen.

3. beslutar att som mål för tekoimporten ange att den bör reduceras med 10 % av varumängden på den svenska marknaden.

4. hos regeringen begär förslag till s. k. socialklausul, så att import från frizoner och fascistländer kan förhindras.

5. hos regeringen begär förslag till stöd åt arbetarkooperativ i enlighet med vad som anförts i motionen.

6. hos regeringen begär en offentlig undersökning av förhållandena inom Eiser-koncernen och överstyrelsen för ekonomiskt försvar.

7. uttalar att ledningarna för Eiser och ÖEF bör avgå.

8. i övrigt uttalar sig för en svensk textilpolitik i enlighet med vad som anges i motionen.

De motioner från *allmänna motionstiden* som behandlas här är följande:

1981/82:806 av Hans Alsén m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sagts om statens och Statsföretags ansvar för fortsatt drift vid Hettebmarks fabriker i Enköping.

1981/82:1131 av Eric Holmqvist m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (13) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om behovet av att förhindra ytterligare nedläggningar inom den skånska tekoindustrin.

1981/82:1488 av Olof Palme m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (4) att riksdagen till Statens industriverk: Branschfrämjande åtgärder (industridepartementet) för budgetåret 1982/83 anvisar ett jämfört med regeringens förslag med 36 415 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 90 500 000 kr.,

1981/82:1494 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. uttalar att minimimålet för tekopolitiken skall vara bevarandet av nuvarande antal arbeten.

2. hos regeringen begär förslag till åtgärder för att nedbringa tekoimportens andel till 60 % på sätt som i motionen anges.

3. hos regeringen begär förslag till nationalisering av alla större tekoenheter i landet och deras sammanförande till ett statligt tekokombinat.

4. uttalar att de arbetandes representanter bör ha majoritet i lednings- och styrorgan inom den statligt ägda tekoindustrin.

5. uttalar att producentkooperativ verksamhet inom tekosektorn bör aktivt främjas,

6. hos regeringen begär förslag om bildandet av ett statligt importbolag, genom vilket all tekoimport skall gå,

7. hos regeringen begär förslag till lagstiftning om obligatoriska, allmänna kvalitetsnormer för tekovaror,

8. hos regeringen begär förslag till lag med reglering av handelns prissättning i enlighet med vad som i motionen anförts,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om produktionens inriktning.

1981/82:1607 av Olof Palme m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regeringens ansvar för att förslag till åtgärder presenteras till riksdagen,

2. till Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin (industridepartementet) för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förslag som bör tas upp i det fortsatta utrednings- och planeringsarbetet på tekoområdet,

4. hos regeringen begär att kommerskollegium får i uppdrag att under innevarande år utarbeta ett konkret förslag till ett rent globalarrangemang exkl. EG- och EFTA-området,

5. hos regeringen begär att förslag till regler för ursprungsmärkning av kläder presenteras för riksdagen under innevarande riksmöte,

6. begär att regeringen snarast framlägger förslag till effektivisering av begränsningssystemet för tekoimport i enlighet med vad i motionen anförts,

7. från regeringen begär förslag till lagstiftning i fråga om prissättningsmetoder inom beklädnadshandeln,

8. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett system för importreglering med långtgående krav på importörerna,

1981/82:2138 av Olof Palme m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (5) att riksdagen till Statens industriverk: Branschfrämjande åtgärder (industridepartementet) för budgetåret 1982/83 anvisar ett jämfört med regeringens förslag med 36 415 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 90 500 000 kr.

Tidigare riksdagsbehandling av frågor om åtgärder för tekoindustrin

I det följande redovisas uttalanden som våren 1981 gjordes av näringsutskottet (NU 1980/81:47) i frågor som nu behandlas i proposition 1981/82:148.

Rörande *mål* för tekopolitiken anförde utskottet följande. Det kunde konstateras att produktionsvolymen inom tekoindustrin åren 1979 och 1980 i stort motsvarade 1978 års produktionsvolym. Det mål för produktionsvolymen som tidigare hade uppställts av riksdagen hade sålunda i allt väsentligt kunnat uppfyllas. Det fanns enligt utskottets mening vid denna tidpunkt inte anledning att revidera riksdagens tidigare ställningstagande i fråga om produktionsnivån. Utskottet – som utgick ifrån att regeringen fortsatte att noga följa utvecklingen inom tekobranschen – hade emellertid inget att erinra mot att den angivna nivån betecknades som ett *riktmärke* i stället för ett mål. Det kunde, såsom framhållits i den då föreliggande propositionen, inte bli fråga om att upprätthålla en viss produktionsvolym utan hänsyn till kostnaderna.

Till detta riksmöte förelåg en socialdemokratisk motion om tekoindustrin med förslag om *särskild lånegaranti för säsongkrediter, ställigt ägt saneringsbolag och särskilda strukturlån* av samma typ som finns inom skoindustrin. I detta sammanhang erinrade utskottet om att företagens likviditetsproblem i samband med säsongsvackorna i viss utsträckning torde kunna lösas med hjälp av rörelselån från de regionala utvecklingsfonderna, särskilda strukturgarantier samt industrigarantilån. Syftet med de särskilda tekostrukturlån som förordades i motionen torde i viss utsträckning kunna tillgodoses med de nuvarande särskilda strukturgarantierna, framhöll utskottet. Vidare anförde utskottet att det saknades anledning att inrätta någon form av saneringsbolag som uteslutande skulle vara avsett för tekoindustrin. Utskottet ville i sammanhanget erinra om att regeringen i proposition 1980/81:130 om industripolitikens inriktning m. m. hade lämnat vissa förslag rörande rekonstruktion av krisdrabbade företag, rådrumsstöd m. m. Vidare hade företagsobeståndskommittén (Fi 1976:03) genom tilläggsdirektiv i april 1980 fått i uppdrag att utreda behovet av ett rekonstruktionsbolag. Uppdraget hade dock begränsats till att gälla rekonstruktion av större företag.

Inom det *handelspolitiska området* anförde utskottet bl. a. följande.

Enligt utskottets mening saknades det anledning vid detta tillfälle att låta utarbeta ett konkret förslag till ett *globalkontingentsystem* (se s. 15). Utskottet förutsatte att Sverige tog aktiv del i de förhandlingar om ett nytt multifiberavtal som förestod. Skulle dessa förhandlingar inte leda till önskvärt resultat för svenskt vidkommande fick självfallet andra utvägar att begränsa importen prövas. Utskottet ville för sin del inte utesluta möjligheten att i en sådan situation en övergång till ett globalkontingentsystem skulle kunna bli aktuell.

Ett slopande av *hemtagningssystemet* (se s. 15) skulle enligt utskottets mening kunna ge vissa ökade kontrollmöjligheter. Samtidigt måste dock beaktas, framhöll utskottet, att ett alternativt system kan medföra ökad byråkrati, fördröjningar för importörerna och ökade kostnader för såväl samhället som importörerna och då i sista hand också för konsumenterna.

Utskottet ansåg att övervägande skäl talade för att hemtagningssystemet inte borde slopas.

Vad gäller *importlicensiering* gjorde utskottet ett uttalande av följande innebörd. Vid behandlingen av 1979 års tekoproposition (NU 1978/79:48) avslogs ett motionsyrkande om införande av ett importlicenssystem. I betänkandet (reservation nr 3, som bifölls av riksdagen) anfördes bl. a. att verkningarna av ett licenssystem var svåra att överblicka. Det kunde med säkerhet antas att systemet skulle bli byråkratiskt och tungrott samt drabba skilda företag mycket olika. Ett licenssystem antogs vara angripbart ur EG:s och EFTA:s synvinkel på formella grunder. Även år 1980 avslogs ett liknande förslag. Utskottet hänvisade då (NU 1979/80:39 s. 18) till det nyss refererade beslutet. Inte heller våren 1981 fanns det enligt utskottets uppfattning anledning att ompröva det tidigare beslutet.

Även frågor rörande *prissättningen i detaljhandeln* behandlades i betänkandet. Motionsyrkanden angående lagstiftning om prissättningsmetod hade, påpekade utskottet, behandlats av riksdagen de tre senaste åren (NU 1977/78:41, NU 1978/79:48, NU 1979/80:39). Riksdagen ställde sig alla gångerna avvisande till begäran om lagstiftning. Näringsutskottet sade sig år 1979 (NU 1978/79:48 s. 25) vara medvetet om att det skulle stöta på stora svårigheter av både principiell och praktisk natur att tvångslagstifta om en viss prissättningsmetod. Utskottet pekade på att en lagstiftning skulle innebära att avsteg gjordes från den annars allmänt omfattade principen om marknadsanpassad prissättning. Priskonkurrens skulle omöjliggöras. Året därpå (NU 1979/80:39 s. 19) anförde utskottet att bakom tanken att man borde slopa procentpåläggen låg föreställningen att svensktillverkade varor får ett högre pålägg i kronor än importvarorna. Svenska varor skulle härigenom få "subventionera" importvarorna. Utskottet framhöll att man bör hålla i minnet att inte alla importerade tekovaror är av lågpriskaraktär – så kommer t. ex. större delen av importen av konfektionsvaror från EG- och EFTA-stater och från andra industriländer. Det bör också noteras, uttalade utskottet, att en stor del av de billiga tekovaror som säljs är av svenskt ursprung. Vidare tillämpar handeln i dag inte samma procentuella pålägg på alla varor. Det torde därför vara svårt att komma till slutsatsen att en viss prissättningsmetod framstår som särskilt gynnsam eller ogynnsam just för svensk tekoindustri. Utskottet vidhöll sin inställning i frågan och avstyrkte de aktuella motionerna.

Utskottet

Inledning

Riksdagen har på senare tid årligen fått ta ställning till förslag om åtgärder för tekoindustrin. De åtgärder som det gäller är delvis av industripolitisk och arbetsmarknadspolitisk art, men handelspolitiska åtgärder spelar också stor

roll i debatten. Så är fallet även i år. En nyhet i årets proposition rörande tekoindustrin är förslaget till en lag som gör det möjligt för regeringen att föreskriva om obligatorisk ursprungsmärkning av kläder. Utskottet tar först upp detta förslag och går därefter in på tekopolitikens inriktning i stort. Därefter behandlas i tur och ordning stödåtgärder för tekoindustrin, övriga handelspolitiska frågor och vissa övriga frågor rörande tekoindustrin. Anslaget till branschfrämjande åtgärder i statens industriverks regi kommer bl. a. tekoindustrin till godo. Detta anslag behandlas här även i vad avser andra branscher än tekoindustrin.

Ursprungsmärkning av kläder

Näringsutskottet anförde år 1978 (NU 1977/78:41) att det måste betraktas som rimligt att importvaror är märkta med uppgift om ursprungsland liksom med fiberdeklaration och skötselråd. Det borde enligt utskottet ankomma på konsumentverket att i samråd med branschens organisationer utarbeta riktlinjer för en sådan märkning. Riksdagen anslöt sig till denna uppfattning.

Regeringen uppdrog åt konsumentverket att i samråd med kommerskollegium och efter hörande av branschens organisationer söka tillgodose riksdagens uttalande om ursprungsmärkning av textilier.

Konsumentverket meddelade i skrivelse till regeringen i april 1979 att flertalet företrädare för näringslivet motsatte sig ursprungsmärkning av textilier. Även kommerskollegium och näringsfrihetsombudsmannen (NO) ställde sig negativa. För en märkning uttalade sig endast Textilrådet och Konfektionsindustriföreningen samt Beklädnadsarbetarnas förbund.

I en riksdagsmotion som väcktes med anledning av proposition 1978/79:145 om åtgärder för tekoindustrin togs frågan om ursprungsmärkning av kläder ånyo upp. Näringsutskottet anförde (NU 1978/79:48) att riksdagen borde vidhålla den inställning i fråga om ursprungsmärkning som utskottet hade givit uttryck åt i betänkandet NU 1977/78:41. Utskottet hemställde därför att riksdagen hos regeringen skulle begära förslag till bestämmelser rörande ursprungsmärkning av kläder. Riksdagen biföll utskottets hemställan. Mot denna bakgrund tillkallade handelsministern år 1979 en särskild utredare med uppdrag att utarbeta förslag till ursprungsmärkning av kläder. Utredaren framlade ett betänkande i ämnet år 1981.

I propositionen föreslås ett system för ursprungsmärkning av kläder. Regeringen följer utredningens förslag och förordar en bemyndigandelag som ger regeringen möjlighet att utfärda föreskrifter om obligatorisk ursprungsmärkning. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1983. Handelsministern uttalar i propositionen att det är önskvärt att märkningssystemet träder i kraft så snart som möjligt. Kläder skall enligt förslaget vara märkta när de saluhålls. Märkningssystemet skall gälla de kläder som av konsumenten köps för enskilt bruk. Märkningen bör, sägs det i propositionen, få ske på

ett valfritt sätt. Ansvar för märkningen läggs, såvitt gäller kläder som har tillverkats inom landet, på den som har tillverkat kläderna. I fråga om kläder som har tillverkats utom landet läggs detta ansvar på den som först yrkesmässigt saluhåller kläderna inom landet.

Tillsynen över efterlevnaden av systemet föreslås ankomma på kommerskollegium. Föredragande statsrådet konstaterar dock att detta inte kan ske inom ramen för kollegiets nuvarande resurser. Därför föreslås att kommerskollegium för budgetåret 1981/82 får ett tilläggsanslag av 200 000 kr.

Fyra motioner, varav en från allmänna motionstiden, behandlar systemet med ursprungsmärkning.

Den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2328 ger uttryck för tillfredsställelse över att ett märkningssystem föreslås infört. På två punkter menar emellertid motionärerna att det nu redovisade förslaget inte är tillräckligt långtgående. Detta skulle, menar de, kunna leda till att lagstiftningen inte får önskvärda effekter.

Den ena punkten gäller märkningens omfattning. Därvidlag har utredningen föreslagit att upplysning genom märkning skall ges alla konsument, oavsett om de är enskilda konsument, företag, offentliga institutioner eller andra. I propositionen däremot föreslås att märkning skall ta sikte endast på de enskilda konsumenterna.

Den andra punkten gäller märkningens utförande. Utredningen föreslår att uppgiften om ursprung skall vara fast anbringad på kläderna. Därigenom uppnås bl. a. att överträdelse av systemet försvåras. Regeringsförslaget däremot innebär att märkning får ske på valfritt sätt.

I motionen föreslås att riksdagen uttalar att reglerna på dessa angivna punkter bör utformas i enlighet med utredningens förslag.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:1607 från allmänna motionstiden krävs att regeringen till våren 1982 presenterar ett förslag till ursprungsmärkning av kläder.

I motion 1981/82:2326 (m) ansluter sig motionärerna till förslaget om införande av en lagstiftning om ursprungsmärkning av kläder. De hävdar emellertid att märkning, om åtgärden skall bli meningsfull, måste göras redan innan varorna har passerat gränsen. Genom kontroll av att kläderna är riktigt märkta vid införseltillfället skapas reella möjligheter att förhindra att ursprungsmärkningen kringgås. Vid den s. k. internmodellen, som föreslås i propositionen, är kontrollen avsevärt svårare att genomföra. Kontrollaspekten talar således starkt för att märkning av importvaror skall vara utförd vid införseltillfället, dvs. att ursprungsmärkning sker enligt den s. k. gränsmodellen. Enligt motionärerna bör också alla kläder likformigt omfattas av märkningskravet.

I motion 1981/82:2324 (m) motsätter sig motionärerna en lagstiftning om ursprungsmärkning. Det värde från konsumentens synpunkt som kan antas ligga i en sådan märkning måste, anför de, vägas mot de nackdelar som ett system med lagstiftning om i princip obligatorisk ursprungsmärkning skulle föra med

sig. I motionen pekas på svårigheterna när det gäller att definiera ursprungsland, på riskerna för att tekniska handelshinder kan uppkomma, på den kostnadshöjande effekten hos ett sådant system och på de snedvridande effekter i konkurrensförhållandena mellan svenska tekoföretag som dessa regler kan komma att få. Motionärerna menar att en ökad satsning på ursprungskontroll bör ha samma effekt som en ursprungsmärkning. En märkning kan sedan ske om branschen så önskar.

Utskottet har, såsom framgår av det föregående, vid flera tillfällen uttalat sig för att en obligatorisk ursprungsmärkning av kläder skulle införas. Riksdagen har instämt i detta. Med tillfredsställelse konstaterar utskottet nu att riksdagens tidigare framställningar i ämnet har gett resultat, i det att regeringen har lagt fram förslag till en lag om ursprungsmärkning av kläder. Utskottet utgår från att regeringen, såsom förutskickas i propositionen, kommer att sörja för att de möjligheter lagen ger utnyttjas så snart som möjligt. Detta innebär att obligatorisk ursprungsmärkning införs den 1 juli 1983.

Utskottet utesluter inte att den s. k. gränsmodellen kan ha vissa fördelar. Regeringen förordar emellertid internmodellen. Den bakomliggande utredningen om ursprungsmärkning har inte utrett gränsmodellens konsekvenser. Då det f. n. inte föreligger ett tillräckligt underlag för att ett system för ursprungsmärkning enligt gränsmodellen skulle införas så snart som den 1 juli 1983 tillstyrker utskottet regeringens förslag. Detta begränsar sig till att kläderna skall vara märkta när de saluhålls. Det finns dock skäl som talar för att systemet senare borde kompletteras med krav på ursprungsmärkning vid införseln till landet. Särskilt kan nämnas att våra grannländer nu tillämpar detta system. Regeringen bör därför snarast undersöka förutsättningarna för en sådan komplettering. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande till regeringen av denna innebörd. Mot här angiven bakgrund avstyrks motion 1981/82:2324 (m) och motion 1981/82:2326 (m) i här aktuell del.

Motion 1981/82:1607 (s) har i här aktuell del blivit tillgodosedd genom regeringens förslag.

I utredningen om ursprungsmärkning av kläder föreslogs att upplysning genom märkning skall ges till alla konsumenter, oavsett om de är enskilda konsumenter, företag eller offentliga institutioner. Vidare föreslog utredningen att uppgiften om ursprung skall vara fast anbringad på kläderna. Regeringens förslag när det gäller märkningens omfattning och utförande innebär enligt utskottets mening en onödig försvagning av systemet. Utskottet förordar att ursprungsmärkningen vad gäller dessa punkter följer utredningens förslag. Utskottet avstyrker sålunda propositionens förslag när det gäller omfattning och utförande av märkningen och tillstyrker motionerna 1981/82:2326 (m) och 1981/82:2328 (s) i berörda delar.

Inriktning av tekopolitiken

I propositionen understryks att det på kort sikt inte finns någon möjlighet att nå det uppställda riktmärket att 1978 års produktionsvolym skall upprätthållas och målet att svensk tekoindustri skall svara för 30 % eller mer av den totala tillförseln av tekovaror. För att man skall nå därhän skulle enligt en grov bedömning ytterligare medel av miljardstorlek behövas per år. Regeringens långsiktiga tekopolitik bör dock, sägs det i propositionen, inriktas på att riktmärket resp. målet skall uppnås.

Två partimotioner, varav en från allmänna motionstiden, behandlar målen för tekopolitiken.

I motion 1981/82:2328 (s) anføres att resonemang rörande målen för tekopolitiken av den typ som förs i propositionen inte kan undanskymma regeringens ansvar för utvecklingen i tekoindustrin. Målet för tekopolitiken, att 1978 års produktionsvolym i allt väsentligt skall bevaras, skall ligga fast, uttalas det i motionen. Planeringen skall grundas på försörjningspolitiska, arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska bedömningar. Om det behövs statliga insatser för att den av riksdagen angivna ambitionsnivån skall uppnås, så är det, sägs det i motionen, regeringens uppgift att för riksdagen lägga fram förslag om sådana insatser.

I motion 1981/82:1494 (vpk) krävs att riksdagen uttalar att minimimålet för tekopolitiken skall vara bevarandet av nuvarande antal arbeten och att riksdagen av regeringen begär förslag till lagstiftning om obligatoriska, allmänna kvalitetsnormer för tekovaror. Vidare sägs i motionen att enkla, informella direktkontakter bör skapas mellan tillverkare och förbrukare. Av särskilt intresse är detta på områden som arbetskläder, vinterkläder och barnkläder.

Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att det inte kan vara rimligt att en viss produktionsvolym upprätthålls utan hänsyn till kostnaderna.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget och våra handelspolitiska åtaganden synes det inte möjligt att nu vidta åtgärder som skulle medföra att tekoindustrin på kort sikt uppnår en produktionsvolym motsvarande 1978 års och en 30-procentig andel av hemmamarknaden. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till försvarsutskottets yttrande (se s. 34). Försvarsutskottet citerar 1978 års försvarskommittés slutbetänkande, där det framhålls att stödet till tekobranschen – och därigenom indirekt också målet att 1978 års produktionsvolym skall bibehållas – i allt väsentligt bestäms av andra skäl än de försvarsberedskapsmässiga. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 1981/82:2328 (s) i vad avser inriktningen av tekopolitiken.

Enligt vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1981/82:1494 bör minimimålet för tekopolitiken vara att nuvarande antal arbeten bevaras. Utskottet vill nu liksom förra året crinra om att ett sådant krav med hänsyn till den positiva produktivitetsutvecklingen innebär att produktionsvolymen

måste öka. Vid oförändrad produktionsvolym, vilket är det mål som riksdagen tidigare har uppställt, blir konsekvensen ofrånkomligen att antalet arbetstillfällen i branschen minskar något.

I samma motion krävs att produktionen genom tvingande kvalitetsnormer skall inriktas på ändamålsenlighet och behov och att produktionen skall ha en viss inriktning. Enligt utskottets mening är inte lagstiftning en lämplig metod för att nå sådana syften. Inom ramen för en socialt inriktad marknadsekonomi är det främst en uppgift för konsumenterna själva att, med bistånd av de myndigheter som handhar konsumentfrågor, skapa och upprätthålla efterfrågan på sådana produkter som bäst gagnar dem vad gäller kvalitet och pris. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet de här berörda yrkandena.

Stödåtgärder för tekoindustrin

I en rapport från statens industriverk, Distributionsutredningen (SIND PM 1981:20), kartläggs distributionsvägarna för tekovaror på hemmamarknaden och belyses de svenska tekoföretagens möjligheter att bättre nå ut på den svenska marknaden. En slutsats är att, med hänsyn till att fackhandeln är de svenska producenternas naturliga avnämare, samarbetet mellan fackhandeln och tekoindustrin bör stärkas. Med anknytning därtill framhålls i propositionen att det är viktigt att fortsatt stöd ges till marknadsföringen av svenska tekoprodukter på hemmamarknaden och att därvid de möjligheter för den svenska tekoindustrin som industriverkets distributionsutredning pekat på utnyttjas.

Med hänvisning till behovet av att tekoföretagens marknadsföring såväl på exportmarknader som på hemmamarknaden får stöd föreslår regeringen att ytterligare 5 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget för branschfrämjande åtgärder för tekoindustrin under innevarande budgetår (se även s. 23).

Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin kan lämnas för sådan produktionsutrustning som påtagligt höjer effektiviteten inom arbetsintensiv produktion av i första hand plagg men även av andra konfektionerade tekoprodukter. För att staten skall kunna stimulera till effektivitetshöjande förändringar vad gäller sådan produktion föreslås i propositionen att för innevarande budgetår ytterligare 10 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget för denna verksamhet.

Tekodelegationen föreslog i rapporten Skinn- och läderkonfektionsindustrins framtid, vilken avlämnades hösten 1980, bl. a. att garveriindustrin skulle tas in i industriverkets branschprogramverksamhet. Föredragande statsrådet uttalar emellertid att han inte är beredd att förorda en sådan utvidgning av verksamheten med branschprogram.

De nuvarande branschprogrammen har funnits under en förhållandevis lång tid. I dessa branschprogram ingår bl. a. tekoindustrin. I princip bör dessa program vara tidsbegränsade. Statens industriverk gjorde därför år 1978 på uppdrag av regeringen en bedömning av verksamheten med då

löpande branschprogram. Det är alltså fyra år sedan den senaste översynen gjordes. I årets budgetproposition aviseras att en förutsättningslös översyn av branschprogrammen skall genomföras. Syftet skall vara att studera vilka insatser som har gjorts och vilka resultat som dessa har lett till. Översynen bör, sägs det i propositionen, kunna ligga till grund för en samlad bedömning av vilket behov som fortsättningsvis kan finnas av dessa tidsbegränsade åtgärder.

Utskottet återkommer i det följande (s. 22) till frågan om storleken av tekostödet inom ramen för industriverkets branschfrämjande åtgärder.

På grundval av de erfarenheter som har vunnits av den statliga samråds- och samordningsorganisationen inom tekoområdet anförts i propositionen att en effektivisering bör göras. Samordningen av den verksamhet på tekoområdet som överstyrelsen för ekonomiskt försvar, arbetsmarknadsverket och industriverket bedriver bör kunna ske genom myndigheternas egen försorg. I fråga om den långsiktigt inriktade planeringen bör samordningen i fortsättningen ske direkt genom regeringskansliet och den interdepartementala tekoarbetsgruppen. Tekodelegationens verksamhet bör, enligt propositionen, ersättas med regelbundna överläggningar mellan tekoarbetsgruppen och representanter för branschen, de fackliga organisationerna, tekokommuner m. fl.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:1607 om tekoindustrin sägs beträffande planeringen på tekoområdet att tekodelegationens arbete bör återupptas. Regeringen bör ge direktiv som innebär att en långsiktig planering för tekoområdet genomförs, menar motionärerna. Inom ramen för denna planering bör branschprogrammet för tekoindustrin utvärderas. Ett område som enligt motionen bör få ökat utrymme inom ramen för branschprogrammet är stödet till marknadsföring på hemmamarknaden. I motionen upprepas även tidigare krav från socialdemokraternas sida att en särskild lånegaranti för säsongkrediter och ett statligt ägt saneringsbolag för tekoindustrin skall inrättas. I motionen konstateras vidare att anslagen till lån till rationaliseringsinvesteringar för tekoindustrin för budgetåret 1982/83 helt enkelt tas bort utan att några kommentarer ges i budgetpropositionen. Enligt motionen har det emellertid visat sig att en kraftig efterfrågan finns på dessa lån, som administreras av industriverket. I motionen föreslås att ett anslag av 20 milj. kr. anvisas för detta ändamål för det kommande budgetåret.

Motion 1981/82:2325 (s) behandlar skinnkonfektionsindustrin. I motionen hänvisas till tekodelegationens rapport, i vilken föreslogs att garveriindustrin skulle ingå i statens industriverks verksamhet med branschprogram. Skall Sverige vid t. ex. en avspärrning kunna tillvarata de hudar som finns i landet är det, menar motionärerna, nödvändigt med en inhemsk garverikapacitet för att få fram råvara för den produktion som erfordras i ett beredskapsläge. Därför är det enligt motionen angeläget att garveriindustrin tas in i industriverkets branschprogramverksamhet.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:1607 upprepas förslagen från tidigare riksmöten att frågorna om en särskild lånegaranti för säsongkrediter och om ett statligt ägt saneringsbolag skall tas upp i det fortsatta utrednings- och planeringsarbetet på tekoområdet.

Utskottet framhöll våren 1981 (NU 1981/82:47) att företagens likviditetsproblem i samband med säsongsvackorna i viss utsträckning torde kunna lösas med hjälp av rörelselån från de regionala utvecklingsfonderna, särskilda strukturgarantier samt industrigarantilån. Beträffande saneringsbolag framhöll utskottet att det under alla omständigheter saknades anledning att inrätta någon form av bolag som uteslutande skulle vara avsett för tekoindustrin. Det kan i detta sammanhang nämnas att företagsobeståndsutredningen nyligen har avlämnat sitt betänkande (SOU 1981:37) Företagsbestånd II, vari framläggs förslag om ett rekonstruktionsbolag. Eventuella åtgärder med anledning av denna utredning övervägs f. n. inom budgetdepartementet.

Vad gäller förslagen om särskilda lånegarantier för säsongkrediter och saneringsbolag finner utskottet ingen anledning att ändra sitt tidigare ställningstagande. Motionsyrkandena avstyrks alltså.

I motion 1981/82:1607 (s) föreslås även att det nuvarande branschprogrammet för tekoindustrin skall utvärderas. Enligt vad utskottet erfarit har regeringen uppdragit åt riksrevisionsverket att genomföra en översyn av de branschfrämjande åtgärderna vid industriverket. Översynen skall omfatta även stödverksamheten med strukturgarantier, lån till investeringar inom manuell glasindustri och lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin. Motionsyrkandet har härigenom tillgodosetts och avstyrks därför av utskottet.

I motionen begärs även att riksdagen för budgetåret 1982/83 skall anvisa ett anslag av 20 milj. kr. för rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin. I motion 1981/82:2325 (s) föreslås att garveriindustrin skall ingå i industriverkets branschprogramverksamhet. Utskottets ställningstagande till dessa motionsyrkanden redovisas senare i betänkandet i avsnittet om branschfrämjande åtgärder.

Handelspolitiska frågor

Det s. k. multifiberavtalet, MFA, är uppbyggt som en uppförandekod för hur restriktioner får införas och bibehållas och kan betraktas som en ram för bilaterala begränsningsarrangemang. Det ursprungliga multifiberavtalet, MFA I, löpte ut år 1977. Efter omförhandling förlängdes avtalet för åren 1978–1981 (MFA II). I december 1981 nåddes enighet inom GATT om den slutliga utformningen av MFA III. Avtalet har förlängts till den 31 juli 1986, och ett protokoll föreligger för undertecknande. I propositionen redovisas de viktigaste nya inslagen i avtalet. Här kan nämnas att små leverantörländer,

nya exportländer och bomullsproducerande länder har fått en förstärkt ställning i MFA III.

I diskussionen om reglering av tekoimporten föreslås ibland ett s. k. globalarrangemang. Ett system med globalkontingenter innebär i korthet att totalramar fastställs för importen av olika varugrupper från länder utanför EG och EFTA och att de länder som omfattas av totalramen sedan får inbördes konkurrera om det tillgängliga importutrymmet.

I samband med förtullning av tekovaror tillämpas det s. k. hemtagnings-systemet. En importör som har regelbunden importverksamhet kan bli registrerad som hemtagare och därigenom få rätt att ta hand om och i allmänhet även förfoga över sina importvaror redan innan de har förtullats.

Det skulle, framhålls det i propositionen, vara önskvärt att Sverige medverkar i det internationella regelverk på tekoområdet som multifiberavtalet utgör. Ett ställningstagande till en anslutning till MFA III bör emellertid anstå tills Sverige har inlett omförhandlingar av några av de viktigaste bilaterala avtalen och därigenom fått en klarare uppfattning om deras innehåll.

Från olika håll har ett globalarrangemang nämnts som ett alternativ till fortsatt deltagande i MFA. Föredragande statsrådet anmäler sin avsikt att låta fördjupa de studier som hittills har gjorts om ett sådant arrangemang.

När det gäller kontrollen av importbegränsningar har generaltullstyrelsen på anmodan av handelsdepartementet yttrat sig över frågan om ett slopande av hemtagningsystemet för tekovaror verksamt skulle bidra till att kontrollmöjligheterna förbättrades. Enligt generaltullstyrelsens beräkningar skulle ett slopande av hemtagningsystemet medföra besvärande konsekvenser beträffande personal, tulllokaler, tullupplagslokaler, klareringstider m. m. Samtidigt hävdas att ett slopande av systemet medför ringa effekt i kontrollhänseende. Handelsministern finner det mot denna bakgrund inte motiverat att hemtagningsystemet slopas.

Ett verksamt medel för att komma till rätta med kringgåendet av importbestämmelserna kan i stället, sägs det i propositionen, vara överenskommelser med andra länder beträffande bistånd i tullfrågor. Sådana avtal har Sverige med de nordiska länderna och med Västtyskland. I detta sammanhang påpekas särskilt att EFTA-konventionen och frihandelsavtalet med EG inte innebär någon skyldighet för de olika länderna att bistå varandra annat än i sådana ursprungsfrågor som avser fastställandet av om tullförmån skall kunna åtnjutas i handeln mellan länderna eller ej. En medveten strävan bör, enligt propositionen, därför vara att söka uppnå ytterligare överenskommelser om samarbete på tullområdet, i första hand med EFTA- och EG-länderna samt med EG-kommissionen. Det kan nämnas att det pågår överläggningar mellan generaltullstyrelsen och kommerskollegium om olika metoder att förbättra tekokontrollen.

Fem motioner behandlar det handelspolitiska området. Frågan om införande av ett globalarrangemang tas upp i tre av dessa.

I motion 1981/82:1607 (s) erinras om att man från socialdemokratisk sida i fjol krävde att ett förslag till globalkvotering skulle utarbetas, detta som en beredskapsåtgärd för den händelse ett nytt multifiberavtal inte skulle komma till stånd eller ett sådant avtal skulle få en utformning som inte kan accepteras från svensk sida. Kommerskollegium skulle ges i uppdrag att, i enlighet med tekodelegationens förslag, utarbeta ett konkret förslag till globalarrangemang exkl. EG- och EFTA-området.

Näringsutskottet avstyrkte förslaget – med reservation av de socialdemokratiska ledamöterna – men ville därvid inte utesluta möjligheten att en övergång till ett globalkontingentsystem skulle kunna bli aktuell.

I motionen krävs ånyo att förslaget skall genomföras. Utformningen av det nya multifiberavtalet kan komma att innebära att bilaterala avtal får ökad betydelse, sägs det i motionen. I den situationen skulle det vara en fördel om ett konkret förslag om ett globalarrangemang snarast utarbetades.

I motionerna 1981/82:2326 (m) och 1981/82:2327 (m) anføres att det med hänsyn till de faktiska konsekvenser för svensk tekoindustri som den hittillsvarande tillämpningen av multifiberavtalet har haft och till att Sverige inte har anslutits till MFA III är angeläget att Sverige nu utnyttjar möjligheten att anpassa de handelspolitiska regleringarna till GATT, det allmänna tull- och handelsavtalet. Norge gjorde detta år 1979 och lyckades, hävdar motionärerna, bryta en nedåtgående trend för sin produktion och sysselsättning. På samma sätt bör det, menar motionärerna, vara möjligt för Sverige att med stöd av GATT:s bestämmelser gå över från svårkontrollerade importbegränsningar gentemot enstaka lågprisländer till ett system med global importbegränsning som omfattar alla lågprisländer. I motionen krävs att regeringen snarast vidtar praktiska förberedelser för en sådan åtgärd.

Utskottet har tidigare år (NU 1978/79:48, NU 1980/81:47) behandlat motioner med förslag om ett globalkontingentsystem. Enligt utskottets mening saknades det då anledning att ett konkret förslag till ett sådant system skulle utarbetas. I motiveringen framhöll utskottet att övergång till ett globalsystem endast skulle kunna medföra en marginell förbättring. De då ingångna begränsningsavtalen (13 stycken), de ensidiga svenska importbegränsningarna gentemot Taiwan samt avtalen med statshandelsländerna omfattade nämligen totalt 95 % av importen av känsliga varor från länder utanför EG och EFTA.

Utskottet noterar emellertid att handelsministern gett kommerskollegium i uppdrag att genomföra en utredning av vilka effekter som skulle uppstå om ett globalarrangemang införs på tekoområdet.

Det finns enligt utskottets mening ingen anledning för riksdagen att göra något särskilt uttalande i denna fråga. Utskottet avstyrker därför motionerna 1981/82:1607 (s), 1981/82:2326 (m) och 1981/82:2327 (m) i berörda delar.

I motion 1981/82:1607 (s) föreslås att begränsningssystemet skall effekti-

viseras. Detta kan enligt motionen åstadkommas genom att importlicens eller särskilt ursprungsintyg i vissa angivna fall krävs för varor från EG och EFTA. Vidare föreslås att krav uppställs på en förbättrad rapportering från exportländerna och att hemtagningssystemet slopas. I motionen begärs även att åtgärder vidtas som förbättrar möjligheterna till samarbete mellan kommerskollegium och tullverket.

Även motion 1981/82:2326 (m) behandlar hemtagningssystemet. I motionen sägs att erfarenheten visar att villkoren för hemtagningssystemet i betydande omfattning ej uppfylls. Motionärerna föreslår en kraftig höjning av bötesstraffet vid brott mot angivna villkor.

I likhet med regeringen anser utskottet att hemtagningssystemet bör behållas. Ett slopande av systemet kan, enligt utskottets mening, medföra risker för ökad byråkrati, fördröjningar för importen och ökade kostnader för såväl samhället som importörerna och då i sista hand för konsumenterna. Utskottet anser ej heller att bestämmelserna om bötesstraff för brott mot uppställda regler för hemtagningssystemet bör skärpas. Yrkandena rörande hemtagningssystemet i motionerna 1981/82:1607 (s) och 1981/82:2326 (m) avstyrks alltså.

Vad gäller införande av importlicensiering och av krav på ursprungsintyg vill utskottet framhålla att verkningarna av sådana åtgärder är svåra att överblicka. Ett licenssystem skulle även på formella grunder kunna vara angripbart ur EG:s och EFTA:s synvinkel. Motion 1981/82:1607 (s) avstyrks sålunda även i denna del.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1981/82:2329 föreslås att kvalitetskrav på tekoimporten skall införas och att regeringen skall anmodas lämna förslag till en s. k. socialklausul, så att import från frizoner och fascistländer förhindras. Vidare föreslås att ett mål för tekoimporten anges med innebörden att importen reduceras med 10 % av varumängden på den svenska marknaden.

Även i motion 1981/82:1494 (vpk) anges ett kvantitativt mål för tekoimporten. I motionen krävs nämligen att åtgärder skall vidtas för att nedbringa importandelen av tillförseln av tekovaror till 60 %. Vidare önskar motionärerna ett förslag från regeringen om bildandet av ett statligt importbolag, genom vilket all tekoimport skall gå. Enligt utskottets uppfattning är de här angivna kraven alltför långtgående. Av denna anledning avstyrks motionerna.

Prissättningen i detaljhandeln

I motion 1981/82:1607 (s) framhålls att det från socialdemokratisk sida flera gånger har påpekats att möjligheterna att nå fram till en tillfredsställande prissättning inom beklädnadsdetaljhandeln sammanhänger med möjligheterna för samhället att ingripa på detta område. Så länge det inte finns någon lagstiftning att tillgå om prissättningen inom beklädnadsdetaljhandeln

är det omöjligt att komma till rätta med problemet, säger motionärerna. De vill att riksdagen skall begära förslag till en lagstiftning som går ut på att beklädnadsdetaljhandeln skall tillämpa en kostnadsmässigt motiverad prissättningsmetod.

Även motion 1981/82:1494 (vpk) behandlar prissättningen i detaljhandeln. Enligt motionärerna gynnar handeln med sina procentpålägg de importerade produkterna. I motionen begärs därför att regeringen skall utarbeta förslag till en lag med reglering av handelns prissättning på tekovaror.

Utskottet behandlade våren 1981 motionsyrkanden med identiskt samma krav som nu på lagstiftning om prissättningsmetod. Utskottet framhöll att det skulle stöta på svårigheter av både principiell och praktisk natur att tvångslagstifta om en viss prissättningsmetod. Vidare skulle detta innebära att avsteg gjordes från den allmänt omfattade principen om marknadsanpassad prissättning. Utskottet avstyrkte motionerna, vilka också avlogs av riksdagen. Utskottet finner ingen anledning att nu ändra sitt ställningstagande och avstyrker även denna gång motionsyrkandena rörande prissättningen i detaljhandeln.

Förstatligande av tekoindustriföretag, m. m.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motionerna 1981/82:1494 och 1981/82:2329 att alla större tekoenheter skall nationaliseras och att de skall sammanföras till ett statligt tekokombinat. Motionärerna vill också att riksdagen skall uttala att de arbetandes representanter skall ha majoritet i lednings- och styrorgan inom den statligt ägda tekoindustrin. I den sistnämnda motionen hävdas att flykt och sönderfall karakteriserar vad som i dag är kvar av textilbranschen i Sverige. Handhavandet av statliga stödpengar liksom redovisningen av dessa hos företagen och hos överstyrelsen för ekonomiskt försvar uppvisar enligt motionen egendomliga drag. Genom att dölja dessa och senare öppet vägra att undersöka vad som skett medverkar, menar motionärerna, regeringen till att en destruktiv och korrupt atmosfär sprider sig i branschen. I detta sammanhang begärs därför att förhållandena inom Eiskoncernen och överstyrelsen för ekonomiskt försvar skall undersökas och att ledningarna för Eisk och överstyrelsen skall avgå.

Riksdagen har flera gånger tidigare – senast våren 1981 (NU 1981/82:47) – avslagit yrkanden av liknande innebörd. Utskottet kan inte heller nu ställa sig bakom dessa förslag. Motionerna avstyrks i nu nämnda delar.

I samma motioner föreslås att producentkooperativ verksamhet inom tekosektorn skall främjas aktivt. Industriministern har i årets budgetproposition anmält sin avsikt att föreslå regeringen att på grundval av bl. a. kooperationsutredningens betänkande (SOU 1981:60) Kooperationen i samhället förelägga riksdagen en proposition om kooperationsfrågor. Med

hänsyn härtill menar utskottet att det nu aktuella motionsyrkandet bör lämnas utan åtgärd.

Övriga frågor rörande tekoindustrin

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2328 berörs Eiserkoncernens nuvarande situation. I motionen påpekas att koncernens problem behandlades i en socialdemokratisk partimotion hösten 1981 angående kapitaltillskott till vissa statliga företag. Vid detta tillfälle pekade man på de risker för Eisers del som ett dröjsmål med behandlingen av de frågor som rör Statsföretag skulle innebära. Vad som har inträffat under våren med Statsföretagsfrågorna har inneburit att ställningstagandena ytterligare skjutits på framtiden. Det är enligt motionärerna mycket viktigt dels att ledningsfunktionerna i Eiser förstärks, dels att företaget tilldelas kapital så att inte dess existens äventyras. I motionen föreslås att riksdagen uttalar att regeringen bör vidta åtgärder som säkrar Eisers fortlevnad och produktion i Sverige.

Även i motion 1981/82:1131 (s) om åtgärder för att stärka näringslivet i Skåne behandlas problemen inom Eiserkoncernen. Vid Eiser Trikå har varslats om uppsägningar som innebär att arbetsstyrkan kommer att reduceras kraftigt. Beträffande Malmö Strumpfabrik, som också tillhör Eiser, har beslut fattats om att företagsledning och administration skall flyttas till annan ort. Detta är anmärkningsvärt, sägs det i motionen, med tanke på tidigare beslut om placering vid Malmöfabriken. Mot denna bakgrund finns, anför motionärerna, ett stort behov av att förhindra ytterligare nedläggningar inom den skånska tekoindustrin.

I proposition 1981/82:125 med förslag om tillägsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 föreslås att 300 milj. kr. skall anvisas som ett särskilt stöd för att trygga Statsföretags likviditetsutveckling under innevarande år (NU 1981/82:53). Enligt utskottets mening bör mot denna bakgrund sådana problem som här tas upp i motionerna behandlas inom ramen för Statsföretags egna resurser. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden.

Motion 1981/82:2327 (m) tar upp frågan om existerande produktionskapacitet och försörjningsberedskap. Vad gäller det aktuella försörjningsberedskapsläget inom tekoindustrin kan av propositionen utläsas, sägs det i motionen, att det i stort sett råder balans mellan produktionsbehov och möjlig produktion men också att flera varuområden kännetecknas av en bristande balans och att det enligt överstyrelsen för ekonomiskt försvar dessutom är tvivelaktigt om utbildad arbetskraft kommer att finnas tillgänglig i tillräcklig omfattning i en krissituation. Från beredskapssynpunkt är det därför av stort intresse, menar motionären, att den statliga tekopolitiken totalt sett ges en inriktning och utformning som i allt väsentligt säkrar existerande produktionskapacitet. Utskottet vill här framhålla att det

är överstyrelsens uppgift att tillse att försörjningsberedskapen för vissa specifika varuområden är tillfredsställande. Rörande existerande produktionskapacitet och målet för tekopolitiken hänvisar utskottet till vad som har anförts härom tidigare i betänkandet (s. 11 f.). Med det sagda avstyrker utskottet motion 1981/82:2327 (m).

Hettemarks Konfektions AB i Enköping ingår i Eiserkoncernen och tillhör sålunda Statsföretagsgruppen. Företaget överfördes vid 1981 års början till ett annat dotterbolag inom koncernen, Cewilko AB. Senare under året beslöts om nedläggning av fabriken i Enköping.

Motion 1981/82:806 (s) behandlar nedläggningen av Hettemarks konfektionsfabrik i Enköping. I första hand bör, anför motionärerna, ånyo prövas om inte fabriken fortsatta drift kan ske i hittillsvarande omfattning inom ramen för Cewilkos verksamhet eller annan verksamhet som ägs av Statsföretag AB. Diskussioner har förts om och förutsättningarna prövats för att produktionen eventuellt skulle bedrivas genom ett löntagarägt företag. De anställda har tillsammans med bl. a. Enköpings kommun övervägt denna lösning.

Den allvarliga situationen på arbetsmarknaden inom Uppsala län och dess södra delar gör att insatser från samhället och statsägda företags sida ter sig som helt nödvändiga, hävdas det i motionen. Att i någon form rädda fortsatt drift vid Hettemarks fabriker i Enköping är därför en uppgift som staten och Statsföretags ledning måste ta ett stort ansvar för, menar motionärerna.

Regeringen beviljade den 22 april 1982 en statlig kreditgaranti som stöd för fortsatt drift vid fabriken, innebärande att löntagarna skall få möjligheter att överta Enköpingsanläggningen. Därmed anser utskottet att yrkandet i motionen är tillgodosett.

Branschfrämjande åtgärder

I proposition 1981/82:100 föreslås att till branschfrämjande åtgärder för budgetåret 1982/83 skall anvisas ett reservationsanslag av drygt 54 milj. kr. Branschprogrammen omfattar under innevarande budgetår tekoindustrin, vari inräknas pälsindustrin, och vidare den träbearbetande industrin, gjuteriindustrin och den manuella glasindustrin. Dessutom bedrivs sedan budgetåret 1979/80 försöksvis en verksamhet med delbranschstudier inom andra industrisektorer än dem som omfattas av särskilda program. Motiveringarna till anslaget är följande.

Kapacitetsutnyttjandet inom den *träbearbetande industrin* är fortfarande otillfredsställande, särskilt inom trähusindustrin. För att den nödvändiga anpassningen inom de olika delarna av den träbearbetande industrin skall underlättas förordas därför att åtgärderna förlängs med ett år till att omfatta även budgetåret 1982/83. Med hänsyn till behovet av besparingar anses dock insatserna för detta program böra minskas med 445 000 kr. till 8 milj. kr.

En ökad vidareförädling inom *sågverksindustrin* är, sägs det i propositionen

nen, en betydelsefull utvecklingslinje för denna näringsgren. Ett flertal åtgärder som underlättar sågverksindustrins omställning mot ökad vidareförädling har redan vidtagits. Med hänvisning härtill och till att vissa av de vidtagna åtgärderna ännu inte har hunnit få full effekt förordas inga ytterligare statliga insatser i form av omställnings- och utvecklingsstöd samt exportfrämjande åtgärder.

Gjuteriindustrin omfattas sedan budgetåret 1973/74 av teknisk konsultverksamhet och omställningsfrämjande åtgärder med konsultbidrag och strukturgarantier och sedan budgetåret 1974/75 av utbildningsåtgärder. De konsultutredningar som har genomförts som underlag för omstruktureringsåtgärder inom gjuteriindustrin har endast i ringa utsträckning lett fram till konkreta åtgärder inom branschen. Av bl. a. detta skäl beslöt riksdagen våren 1981 att de branschfrämjande åtgärderna för gjuteriindustrin skulle avslutas vid utgången av budgetåret 1982/83 (NU 1980/81:52). Med hänsyn härtill och till behovet av besparingar i fråga om statens utgifter föreslås i propositionen för budgetåret 1982/83 en ram om 585 000 kr., vilket är en minskning med 855 000 kr. jämfört med innevarande budgetår.

I enlighet med riksdagens beslut (NU 1980/81:45) beräknas i propositionen en ökning för programmet för den *manuella glasindustrin* under budgetåret 1982/83 med 1 milj. kr. till 7,5 milj. kr.

Försöksverksamhet med *delbranschstudier*, som inte i förväg är inriktade på visst branschområde, inleddes budgetåret 1979/80 (NU 1978/79:28). Omfattningen begränsades till högst 2 milj. kr. Med hänsyn till den stränga prioritering som måste ske i föreliggande budgetförslag säger sig industriministern inte se någon anledning att förorda att denna verksamhet förlängs efter utgången av innevarande budgetår.

Med hänvisning till behovet av besparingar i fråga om statens utgifter och till att det i princip tidsbegränsade branschprogrammet för *tekoindustrin* har pågått under en lång tid på en hög utgiftsnivå beräknar industriministern för tekoprogrammet en ram för budgetåret 1982/83 om 38 milj. kr., vilket är en minskning med 2 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår. Framför allt anses det vara angeläget att ett fortsatt stöd ges till tekoföretagens marknadsföring. Speciellt poängteras att inom den något minskade ram som förordats bör ges utrymme för fortsatt stöd till marknadsföringen av svenska tekoprodukter på hemmamarknaden.

I proposition 1981/82:148 bilaga 3 föreslås för innevarande budgetår dels att ytterligare 5 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget för branschfrämjande åtgärder för tekoindustrin, dels att 10 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget för lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin (jfr även avsnittet om stödåtgärder för tekoindustrin, s. 12 f.).

Anslaget till branschfrämjande åtgärder berörs i två motioner från allmänna motionstiden, nämligen de socialdemokratiska partimotionerna 1981/82:1488 och 1981/82:2138.

I dessa motioner påpekas att statens industriverk i sin anslagsframställning

har föreslagit en ökning av anslaget för branschfrämjande åtgärder med drygt 52 milj. kr. Regeringen föreslår i budgetpropositionen i stället en nedskärning av anslaget med drygt 2 milj. kr.

Motionärerna menar att behovet av besparingar i statsutgifterna inte bör gå ut över branschstödet, som är inriktat på att effektiviteten i industrin skall höjas och exporten ökas. Flera av de branscher som omfattas av de branschfrämjande åtgärderna karakteriseras av utomordentligt allvarliga avsättningsproblem, och behovet av insatser för att stärka dessa branschers marknadsposition hemma och utomlands är enligt motionärerna uppenbart.

I motion 1981/82:2133 påpekas att branschprogrammen har betydelse för flera av de branscher som berörs av byggandet. Även om situationen för dessa branscher kommer att förbättras om de socialdemokratiska förslagen till bygg- och investeringsprogram genomförs är det, säger motionärerna, viktigt att de även söker nya marknader och nya produkter.

Betydande delar av insatserna inom branschprogrammets ram utgörs av stöd till investeringar, såväl i anläggningar som i marknadsföring på export. Förslagen till förstärka insatser ligger främst inom träindustrin och inom tekoindustrin.

För den träbearbetande industrins del föreslås i motionen en ökning av resurserna för branschprogrammet med 5 milj. kr. Resurserna skall även användas för stöd till projekt inom möbelindustrin.

Vidare föreslås att medel avsätts för att stimulera en ökad vidareförädling inom sågverksindustrin. Det gäller dels 15 milj. kr. till ett särskilt branschprogram med omställnings- och utvecklingsstöd samt exportfrämjande åtgärder, dels en ram för statliga kreditgarantier på 200 milj. kr. för att stimulera fasta investeringar.

För tekoindustrins del föreslås i motionen en utökning av anslaget till branschprogrammet med 10 milj. kr. Branschprogrammet är framför allt inriktat på insatser för att öka marknadsandelarna på hemmamarknaden, men också exporten skall, säger motionärerna, stimuleras. I motionen krävs dessutom att 20 milj. kr. skall anslås till lån för rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin.

I den industripolitiska propositionen våren 1981 redovisade regeringen sin syn på utformningen och inriktningen av industripolitiken. Dessa riktlinjer för industripolitiken har antagits av riksdagen (NU 1980/81:64). Enligt dessa bör industripolitiken främja ett decentraliserat ekonomiskt system byggt på marknadshushållningens principer. Marknadssystemet bygger på att de enskilda företagen fattar beslut om vilka produkter som skall tillverkas, hur de skall tillverkas och på vilka marknader de skall avsättas. Samhället bör ange ramar och förutsättningar för marknadsekonomin. Ramarna får emellertid inte bli snävare eller ändras snabbare än vad som motiveras av de övergripande målen. I fråga om branschprogrammen framhålls att dessa är tidsbegränsade och att en strävan bör vara att nu löpande branschprogram

avvecklas efter hand. Utskottet vill ånyo deklarerat sin anslutning till den syn på industripolitiken som här har redovisats.

Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om att regeringen har gett kommerskollegium i uppdrag att genomföra en översyn av de branschfrämjande åtgärderna vid statens industriverk. Översynen skall omfatta även stödverksamheten med strukturgarantier, lån till investeringar inom manuell glasindustri och lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin.

Mot denna bakgrund och med tanke på det nuvarande svåra statsfinansiella läget tillstyrker utskottet förslaget i proposition 1981/82:100 om att riksdagen nästa budgetår skall anvisa 54 085 000 kr. för branschfrämjande åtgärder. Detta innebär en minskning av anslaget med nära 2,5 milj. kr. Utskottet avstyrker sålunda motionerna 1981/82:1488 (s), 1981/82:1607 (s) och 1981/82:2138 (s) vad gäller ökade anslag till branschfrämjande åtgärder. Inte heller kan utskottet stödja yrkandet i motion 1981/82:2325 (s) om att garveriindustrin skall upptas i branschprogrammen.

Utskottet tillstyrker vidare de i proposition 1981/82:148 föreslagna förstärkningarna under innevarande budgetår av anslaget för branschfrämjande åtgärder med 5 milj. kr. och av anslaget för lån till rationaliseringsinvesteringar inom tekoindustrin med 10 milj. kr.

I motion 1981/82:1607 (s) krävs att 20 milj. kr. skall anslås för budgetåret 1982/83 till lån för rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin.

Utskottet är inte berett att tillstyrka en sådan medelsanvisning.

Lädersko- och gummistövelindustrin

I proposition 1981/82:148 behandlas även lädersko- och gummistövelindustrin. Propositionens behandling av detta område rör främst försörjningsberedskapsfrågor. Utskottet har därför berett försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över dessa frågor (FöU 1981/82:3 y). Yttrandet återges som *bilaga* (s. 34). Näringsutskottet har vad beträffar inriktningen av de fortsatta statliga åtgärderna på lädersko- och gummistövelområdena ingenting att tillägga till vad försvarsutskottet har anfört.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *införande av ursprungsmärkning av kläder* att riksdagen
 - a) med bifall till proposition 1981/82:148 bilaga 1 moment 1 och med avslag på motion 1981/82:2324 och motion 1981/82:2326 yrkande 4 anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ursprungsmärkning av kläder.

- b) finner motion 1981/82:1607 yrkande 5 icke föranleda någon riksdagens åtgärd.
2. beträffande *ursprungsmärkningens omfattning och utförande*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2326 yrkande 5 och motion 1981/82:2328 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.
3. beträffande *tilläggsanslag till kommerskollegium*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:148 bilaga 1 moment 3 till *Kommerskollegium* för budgetåret 1982/83 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av, utöver tidigare anvisat belopp (NU 1981/82:29 punkt 10, rskr 1981/82:268), 200 000 kr..
4. beträffande *inriktningen av tekopoliiken*
att riksdagen
 - a) avslår motion 1981/82:1494 yrkande 1,
 - b) avslår motion 1981/82:1494 yrkandena 7 och 9.
 - c) avslår motion 1981/82:1607 yrkande 1 och motion 1981/82:2328 yrkande 1,
5. beträffande *stödåtgärder för tekoindustrin*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:148 bilaga 1 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1981/82:1607 yrkande 3 godkänner vad föredragande statsrådet har anför om inriktningen av de fortsatta statliga åtgärderna på tekoområdet,
6. beträffande *globalkontingenter*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1607 yrkande 4, motion 1981/82:2326 yrkande 6 och motion 1981/82:2327 yrkande 2,
7. beträffande *hemtagningssystemet*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1607 yrkande 6 och motion 1981/82:2326 yrkande 7,
8. beträffande *importlicenser m. m.*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1607 yrkande 8,
9. beträffande *vissa riklinjer för tekoimporten, m. m.*
att riksdagen avslår
 - a) motion 1981/82:2329 yrkande 7 (socialklausul),
 - b) motion 1981/82:1494 yrkande 2 och motion 1981/82:2329 yrkande 3 (kvantitativa mål),
 - c) motion 1981/82:2329 yrkande 2 (kvalitetskrav),
 - d) motion 1981/82:1494 yrkande 6 (statligt importbolag),
10. beträffande *prissättningen i detaljhandeln*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1607 yrkande 7 och motion 1981/82:1494 yrkande 8,

11. beträffande *förstatligande av tekoindustriföretag m. m.*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1494 yrkandena 3–5 och motion 1981/82:2329 yrkandena 1 och 5–8.
12. beträffande *Eiserkoncernen*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1131 yrkande 13 och motion 1981/82:2328 yrkande 6.
13. beträffande *försörjningsberedskap*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2327 yrkande 1.
14. beträffande *Hettemarks konfektionsfabrik i Enköping*
att riksdagen avslår motion 1981/82:806.
15. beträffande *branschfrämjande åtgärder*
att riksdagen
 - a) med bifall till proposition 1981/82:148 bilaga 3 i ifrågavarande del godkänner den ändring i riktlinjerna för branschfrämjande åtgärder som föredragande statsrådet har förordat,
 - b) med bifall till proposition 1981/82:148 bilaga 3 punkt B 7 till *Branschfrämjande åtgärder* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.,
 - c) med bifall till proposition 1981/82:100 bilaga 17 punkt B 7 och med avslag på motion 1981/82:1488 yrkande 4 och motion 1981/82:2138 yrkande 5 till *Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 54 085 000 kr.,
 - d) avslår motion 1981/82:2325.
16. beträffande *lån till rationaliseringsinvesteringar*
att riksdagen
 - a) med bifall till proposition 1981/82:100 bilaga 17 punkt B 19 till *Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,
 - b) avslår motion 1981/82:1607 yrkande 2.
17. beträffande *lädersko- och gummistövelområdena*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:148 bilaga 1 moment 2 i ifrågavarande del godkänner vad föredragande

statsrådet har förordat om inriktningen av fortsatta statliga stödåtgärder.

Utskottet hemställer dessutom

att detta ärende avgörs efter endast en bordläggning.

Stockholm den 1 juni 1982

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Sven Andersson (fp), Lilly Hansson (s), Thage Peterson (s), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Karl Björzén (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Sivert Andersson (s), Christer Eirefelt (fp), Birgitta Johansson (s), Per Westerberg (m) och Ivar Franzén (c).

Reservationer

1. Införande av ursprungsmärkning av kläder (mom. 1)

Erik Hovhammar, Margaretha af Ugglas och Karl Björzén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning kan emellertid den eftersträlvade effekten av en ursprungsmärkning lika väl uppnås genom en ökad satsning på ursprungskontroll vid importtillfället. En sådan kontroll kan åstadkommas på frivillig väg, och det ankommer enligt utskottets mening på företrädare för branschen att träffa överenskommelse om formerna för och omfattningen av en eventuell ursprungsmärkning. Utskottet avstyrker därför propositionens förslag på denna punkt och tillstyrker det yrkande i motion 1981/82:2324 (m) som går ut på att ingen ursprungsmärkning skall införas. Det yrkande i motion 1981/82:2326 (m) som gäller krav på ursprungsmärkning enligt den s. k. gränsmodellen avstyrks följaktligen.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *införande av ursprungsmärkning av kläder*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1981/82:2324 och avslag på motion 1981/82:2326 yrkande 4 avslår proposition 1981/82:148 bilaga 1 moment 1,

b) (= utskottet).

2. Ursprungsmärkningens omfattning och utförande (mom. 2)

Johan Olsson (c), Sven Andersson (fp), Bengt Sjönell (c), Christer Eirefelt (fp) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "I utredningen" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

I fråga om märkningens omfattning finner utskottet det rimligt att endast kläder som köps av konsumenter för enskilt bruk ingår i systemet. Därigenom uppnås en anpassning till vad som i allmänhet gäller inom konsumentlagstiftningen. Det sätt på vilket märkningen utförs bör vara valfritt. Erfarenheterna får visa om det senare finns skäl att ställa upp andra krav på märkningen. Utskottet avstyrker alltså motionerna 1981/82:2326 (m) och 1981/82:2328 (s) i de delar som behandlar märkningens omfattning och utförande.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. *beträffande ursprungsmärkningens omfattning och utförande*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2326 yrkande 5 och motion 1981/82:2328 yrkandena 2 och 3.

3. Inriktningen av tekopolitiken (mom. 4)

Ingvar Svanberg, Lilly Hansson, Thage Peterson, Rune Jonsson, Wivi Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "av tekopolitiken" bort ha följande lydelse:

Det måste enligt utskottets mening vara regeringens ansvar att ställa utvecklingen i branschen i relation till målet att en andel av 30 % eller mer av den totala tillförseln av tekovaror skall utgöras av svenska varor och till det riktmärke som har angivits av riksdagen, nämligen att produktionsnivån inom tekoindustrin skall motsvara 1978 års produktionsvolym. Utskottet vill här erinra om att planeringen enligt riksdagens beslut skall grundas på försörjningspolitiska, arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska bedömningar. I den mån man bedömer att det krävs statliga insatser för att den ambitionsnivå som har angivits av riksdagen skall uppnås, måste det vara regeringens uppgift att för riksdagen lägga fram förslag om sådana insatser. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Utskottet ansluter sig alltså till motion 1981/82:2328 (s) i vad gäller målet för tekopolitiken.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *inriktningen av tekopolitiken*

att riksdagen

a) (= utskottet),

b) (= utskottet),

c) med bifall till motion 1981/82:1607 yrkande 1 och motion 1981/82:2328 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Stödåtgärder för tekoindustrin (mom. 5)

Ingvar Svänberg, Lilly Hansson, Thage Peterson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande 14 som börjar med "I den socialdemokratiska" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Förslag om inrättande av en särskild lånegaranti för säsongkrediter har tidigare avslagits av riksdagen. Problemen för företagen inom tekoindustrin kvarstår dock. Enligt utskottets mening bör det vara en uppgift för de utredande myndigheterna att redovisa förslag till lösningar på dessa särskilda likviditetsproblem.

När det gäller förslaget om ett statligt ägt saneringsbolag för tekoindustrin anser utskottet i likhet med motionärerna att detta förslag bör omfattas av det fortsatta planeringsarbetet. Med hänsyn till den prekära situationen för många tekoindustrier och samhällets intresse av att dessa industrier i en eller annan form kan fortleva är det enligt utskottets mening nödvändigt med ett särskilt saneringsbolag för tekoindustrin.

Utskottet föreslår att riksdagen ger regeringen till känna som sin mening vad som här anförts om inrättande av en särskild lånegaranti för säsongkrediter och av ett saneringsbolag för tekoindustrin.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande *stödåtgärder för tekoindustrin*

att riksdagen med anledning av proposition 1981/82:148 bilaga 1 moment 2 i ifrågasvarande del och motion 1981/82:1607 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Globalkontingenter (mom. 6)

Ingvar Svänberg, Lilly Hansson, Thage Peterson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Utskottet här" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i propositionen att det är önskvärt att Sverige medverkar i det internationella regelverk på tekoområdet som ett MFA-avtal utgör. Utskottet ser det emellertid också som en fördel att effekterna av ett globalarrangemang på såväl tekoindustrin som övriga delar av industrin utreds inom ramen för de studier som aviseras av handelsministern.

Detta utredningsarbete bör givetvis bedrivas på ett sådant sätt att det kan bilda utgångspunkt för införande av ett globalkontingentsystem om det nya MFA III-avtalet visar sig vara oacceptabelt för Sveriges del. Utskottet tillstyrker alltså motion 1981/82:1607 (s) i berörd del.

Genom den utredning om ett globalarrangemang som på handelsministerns uppdrag skall genomföras av kommerskollegium tillgodoses i viss utsträckning även de yrkanden som framförs i motionerna 1981/82:2326 (m) och 1981/82:2327 (m). Utskottet vill dock framhålla att Sveriges möjligheter att ansluta sig till MFA III bör prövas.

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. *beträffande globalkontingenter*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1607 yrkande 4 och med anledning av motion 1981/82:2326 yrkande 6 och motion 1981/82:2327 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

6. Hemtagningssystemet (mom. 7)

Ingvar Svanberg, Lilly Hansson, Thage Peterson, Rune Jonson, Wivi Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "I likhet" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Behovet av en effektivisering av begränsningssystemet är av allt att döma betydande. Uppenbarligen finns det för importörerna i många situationer starka ekonomiska incitament att söka kringgå gällande begränsningsregler. Samtidigt är möjligheterna till kontroll av reglernas efterlevnad utomordentligt begränsade. Enligt utskottets uppfattning finns det därför starka skäl att utan dröjsmål genomföra åtgärder för att effektivisera begränsningssystemet. För en rad åtgärder finns det redan nu ett fullt tillfredsställande underlag för beslut.

Ett slopande av hemtagningssystemet bör otvivelaktigt kunna ge ökade möjligheter till kontroll av att de bestämmelser som gäller inom begränsningssystemet för tekovaror verkligen efterlevs. Enligt utskottets uppfattning bör regeringen lägga fram förslag till riksdagen i denna fråga. Det sagda

innebär att utskottet tillstyrker motion 1981/82:1607 i här angiven del. Motion 1981/82:2326 saknar i här berörd del alternativet när hemtagningssystemet avskaffas.

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *hemtagningssystemet*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1607 yrkande 6 och med avslag på motion 1981/82:2326 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

7. Importlicenser m. m. (mom. 8)

Ingvar Svanberg, Lilly Hansson, Thage Peterson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Vad gäller" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Ett av kontrollproblemen hänför sig till svårigheten att fastställa i vilket land en importerad vara producerats. Det förekommer att varor producerade i länder med vilka Sverige har begränsningsavtal importeras till Sverige över ett tredje land. På det sättet kringgås begränsningssystemet. I syfte att komma till rätta med detta problem bör, enligt utskottets mening, åtgärder vidtas för att importlicens eller särskilt ursprungsintyg i vissa angivna fall skall krävas för varor från EG och EFTA.

Utskottet anser också att en överföring av information från tullmyndigheterna till kommerskollegium skulle kunna leda till en förbättrad kontroll av att gällande importbestämmelser följs. Det är därför angeläget att regeringen på grundval av bl. a. det arbete som brottsförebyggande rådet bedriver inom detta område återkommer med förslag till riksdagen i frågan.

I samband med att regeringen behandlar de här nämnda förslagen, bör regeringen se över om de medför ökade krav på resurser vid tullverket.

Det anförda innebär att utskottet tillstyrker motion 1981/82:1607 (s) i berörda delar.

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *importlicenser m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1607 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

8. Prissättningen i detaljhandeln (mom. 10)

Ingvar Svanberg, Lilly Hansson, Thage Peterson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottet

behandlade" och slutar med "i detaljhandeln" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i likhet med vad den socialdemokratiska minoriteten har anfört upprepade gånger under de senaste åren, att det inte återstår någon annan utväg än att lagstiftningsvägen ingripa mot prissättningsmetoderna inom detaljhandeln. Förhandlingarna mellan staten och textilhandelns företrädare om en lösning på frivillig basis har blivit resultatlösa.

Utskottet vill samtidigt understryka att det till följd av de ändrade riktlinjer för prisövervakningen som regeringen i slutet av år 1980 har utfärdat för statens pris- och kartellnämnd finns risk för att nämnden inte längre har samma möjligheter som förut att följa och söka påverka prissättningsmetoderna i textildetaljhandeln. De nya riktlinjerna innebär nämligen bl. a. att prisövervakningen inom textil- och skoområdena inte längre skall bedrivas med samma intensitet som tidigare.

Med vad utskottet här har anfört instämmer utskottet i det berörda yrkandet i motion 1981/82:1607 (s). Genom ett beslut i enlighet därmed tillgodoses också yrkandet i motion 1981/82:1494 (vpk).

dels att utskottet under 10 bort hemställa

10. *beträffande prissättningen i detaljhandeln*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1607 yrkande 7 och motion 1981/82:1494 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Eiserkoncernen (mom. 12)

Ingvar Svanberg, Lilly Hansson, Thage Peterson, Runc Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "I proposition" och slutar med "dessa motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning handläggs Statsföretagsfrågorna på ett mycket otillfredsställande sätt av regeringen. De dröjsmål med vissa beslut som detta kan innebära medför bl. a. stora risker för Eiserkoncernen. Utskottet delar därför den uppfattning som framförs i motion 1981/82:2328 (s) och föreslår att riksdagen som sin mening uttalar att regeringen bör vidta snabba åtgärder som säkrar Eisers fortlevnad och produktion i Sverige. Därvid bör de frågor som tas upp i motion 1981/82:1131 (s) beaktas.

dels att utskottet under 12 bort hemställa

12. *beträffande Eiserkoncernen*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1131 yrkande 13 och motion 1981/82:2328 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Branschfrämjande åtgärder (mom. 15)

Ingvar Svanberg, Lilly Hansson, Thage Peterson, Rune Jonson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 22 med "I den" och slutar på s. 23 med "milj. kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som förs fram i den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:1488 att det inte är lämpligt att låta behovet av besparingar i statsutgifterna leda till neddragningar i branschstödet, vilket är inriktat på att höja effektiviteten i industrin och öka exporten. Utskottet instämmer också i vad som sägs i motionen att det inte är rimligt att hävda att regeringen genom sin allmänna ekonomiska politik skulle ha skapat en situation i industrin som gör att branschstödet till vissa delar är obehövligt.

I den socialdemokratiska motionen 1981/82:2133 understryks vikten av att industrins investeringar ökar. Investeringsaktiviteten har nu under en rad år legat på en helt otillfredsställande låg nivå. Från år 1976 till år 1978 föll investeringsvolymen i industrin med ca 35 %. Någon påtaglig återhämtning har därefter inte åstadkommits, och för innevarande år kan man räkna med att industrins investeringar kommer att bli lägre än under år 1978.

För att industriinvesteringarna skall stimuleras föreslås i motionen flera åtgärder. En del av detta åtgärds paket utgörs av en satsning på de särskilda branschprogrammen. Betydande delar av insatserna inom programmets ram utgörs nämligen av stöd till investeringar, såväl i anläggningar som i marknadsföring på export. Som framgått av den tidigare redogörelsen i detta avsnitt för de socialdemokratiska motionerna ligger förslagen till förstärkta insatser främst inom träindustrin och inom tekoindustrin. Utskottet delar uppfattningen att en central uppgift för den ekonomiska politiken i nuvarande ekonomiska situation är att med en mängd olika åtgärder stimulera investeringarna.

En sådan åtgärd är, enligt utskottets mening, att kraftigt förstärka resurserna för de särskilda branschprogrammen.

Utskottet kan därför inte acceptera att, som föreslås i årets budgetproposition, anslaget till branschfrämjande åtgärder successivt trappas ned. Utskottet tillstyrker i stort motionerna 1981/82:1488 (s), 1981/82:1607 (s) och 1981/82:2138 (s) i de delar som berör anslaget till branschfrämjande åtgärder och motion 1981/82:2325 (s), i vilken krävs att garveriindustrin upptas i industriverkets branschprogram.

dels att utskottet under 15 bort hemställa

15. beträffande *branschfrämjande åtgärder*
att riksdagen

- a) med anledning av proposition 1981/82:148 bilaga 3 i ifrågasvarande del, motion 1981/82:1488 yrkande 4 och motion

1981/82:2138 yrkande 5 i ifrågavarande delar som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) (= utskottet),

c) med anledning av proposition 1981/82:100 bilaga 17 punkt B 7 och med bifall till motion 1981/82:1488 yrkande 4 och motion 1981/82:2138 yrkande 5 till *Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 90 500 000 kr.,

d) med bifall till motion 1981/82:2325 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Lån till rationaliseringsinvesteringar (mom. 16)

Ingvar Svanberg, Lilly Hansson, Thage Peterson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "sådan medelsanvisning" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner ett sådant resurstillskott angeläget och tillstyrker motionsyrkandet.

dels att utskottet under 16 bort hemställa

16. beträffande *lån till rationaliseringsinvesteringar* att riksdagen

a) (= utskottet),

b) med bifall till motion 1981/82:1607 yrkande 2 till *Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.

Försvarsutskottets yttrande

1981/82:3 y

över proposition 1981/82:148 om åtgärder för tekoindustrin, m. m.

Till näringsutskottet

Näringsutskottet beslöt den 13 april 1982 att bereda försvarsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1981/82:148 om åtgärder för tekoindustrin, m. m. jämte motioner.

Utskottet

1978 års försvarskommitté har i sitt slutbetänkande, (Ds Fö 1981/82:4) Totalförsvaret 1982/1987, konstaterat att behovet av stöd till tekobranschen inom det ekonomiska försvarets ram i allt väsentligt bestäms av vilket stöd som lämnas av andra skäl än de försvarsberedskapsmässiga (s. 109). Sådana skäl kan vara arbetsmarknadspolitiskt grundade eller bygga på regionalpolitiska bedömningar. Försvarsutskottet begränsar sitt yttrande till att avse de rent försörjningspolitiska motiven för statliga insatser för tekoindustrin. Andra skäl för sådana insatser ligger utanför utskottets beredningsområde.

I proposition 1981/82:148 om åtgärder för tekoindustrin, m. m. behandlas bl. a. det försörjningsberedskapspolitiskt betingade målet/riktmärket för tekopolitiken. Försvarsutskottet biträder att den översyn av planeringsnormerna för beklädnadsprogrammet som anmäls i detta sammanhang kommer till stånd. En sådan översyn ligger i linje med att man inom andra områden av det ekonomiska försvaret prioriterar de viktigaste åtgärderna för individens överlevnad och samhällets funktion vid kriser och krig. Utskottet vill peka på att översynen inte avses beröra försörjningsuthålligheten utan främst skall gälla den försörjningsstandard som bör kunna upprätthållas i en krissituation. Den torde heller inte påverka det behov av att trygga produktionskapacitet som försvarskommittén särskilt har pekat på och som gäller viskositätsfibrer, bomullsgarn, kam- och kardgarn, väv, läderskor samt vad som behövs för sjukvårdens och försvarsmaktens särskilda behov.

Det bör framhållas att även insatser till stöd för tekoindustrin som inte primärt görs av försörjningsberedskapsmässiga motiv självfallet kommer försörjningsberedskapen på området till godo.

Utskottet vill slutligen crinra om att i handelsdepartementets bilaga (bil. 3) till proposition 1981/82:102 om säkerhets- och försvarspolitik samt totalförsvarets fortsatta utveckling (totalförsvarspropositionen) har för budgetåret 1982/83 beräknats 76 milj. kr. för försörjningsberedskapspolitiska åtgärder på teko-, läder- och skoområdena. I en socialdemokratisk

partimotion har föreslagits att ytterligare 30 milj. kr. skall anvisas för beklädnadsprogrammet. Utskottet kommer att ta ställning i denna anslagsfråga i ett betänkande med anledning av totalförsvarspropositionen.

Stockholm den 29 april 1982

På försvarsutskottets vägnar
PER PETERSSON

Närvarande: Per Petersson (m), Eric Holmqvist (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Gudrun Sundström (s), Hans Lindblad (fp), Roland Brännström (s), Gunnar Oskarson (m), Åke Gustavsson (s), Evert Hedberg (s), Göthe Knutson (m), Karl-Erik Svartberg (s), Anders Gernandt (c), Holger Bergman (s), Eric Hägelmark (fp) och Eivor Nilson (c).

Innehåll

<i>Ärendet</i>	1
<i>Proposition 1981/82:148</i>	2
<i>Förslag</i>	2
Huvudsakligt innehåll	2
<i>Proposition 1981/82:100</i>	3
<i>Motionerna</i>	3
<i>Tidigare riksdagsbehandling av frågor om åtgärder för tekoindustrin</i>	5
<i>Utskottet</i>	7
<i>Inledning</i>	7
Ursprungsmärkning av kläder	8
Inriktning av tekopolitiken	11
Stödåtgärder för tekoindustrin	12
Handelspolitiska frågor	14
Prissättningen i detaljhandeln	17
Förstatligande av tekoindustriföretag, m. m.	18
Övriga frågor rörande tekoindustrin	19
Branschfrämjande åtgärder	20
Lädersko- och gummistövelindustrin	23
Hemställan	23
 <i>Reservationer</i>	 26
1. Införande av ursprungsmärkning av kläder (m)	26
2. Ursprungsmärkningens omfattning och utförande (c, fp)	27
3. Inriktningen av tekopolitiken (s)	27
4. Stödåtgärder för tekoindustrin (s)	28
5. Globalkontingenter (s)	28
6. Hemtagningssystemet (s)	29
7. Importlicenser m. m. (s)	30
8. Prissättningen i detaljhandeln (s)	30
9. Eiserkoncernen (s)	31
10. Branschfrämjande åtgärder (s)	32
11. Lån till rationaliseringsinvesteringar (s)	33
 <i>Bilaga</i>	
Försvarsutskottets yttrande FöU 1981/82:3 y	34